

PAVEL HUMPOLÍČEK – ALENA UHROVÁ – RENÁTA BENDOVÁ

AKADEMICKÉ CENTRUM PORADENSTVÍ A SUPERVIZE: PRŮBĚŽNÉ SDĚLENÍ

Souhrn

Sdělení navazuje na článek publikovaný ve Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity P10 (2006). Prezentuje průběžné výsledky projektu zaměřeného na zkvalitnění vzdělávání studentů psychologie a sociální pedagogiky za 15 měsíců jeho realizace. Současně předkládá výsledky pilotní studie studentů psychologie, kteří se účastní na aktivitách Akademického centra poradenství a supervize, se zaměřením na zájmovou oblast a nadstandardní vzdělání studentů v oboru. K 31. lednu 2007 jsme podpořili 590 studentů psychologie a sociální pedagogiky, navázali spolupráci s 54 externími lektory. Klinicko – poradenské centrum poskytlo psychologické služby 163 klientům. Akademickému centru poradenství a supervize (ACPS) se daří podporovat mezioborovou spolupráci ve výuce studentů i v péči o klienty.

Klíčová slova: psychologie, sociální pedagogika, student, praxe, průběžné sdělení

1. Úvod

Sdělení navazuje na článek prezentovaný v desátém čísle Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity s názvem „Enhancement of education and professional training of students of psychology and social pedagogy – Academic centre of counseling and supervision“. Sdělení prezentuje průběžné výsledky projektu realizovaného prostřednictvím Akademického centra poradenství a supervize (ACPS). Komentuje plnění stanovených cílů v průběhu dalšího roku a předkládá cíle pro další semestry. Jsou zde prezentovány výsledky, které se vztahují k projektu jako celku, v souladu s ideou integrace a mezioborového přístupu, která v tomto případě zahrnuje převážně psychologický a sociálně pedagogický přístup. Vzhledem k tomu, že sdělení je publikováno ve sborníku v řadě psychologické, bude zde věnována pozornost zvláště činnosti Klinicko-poradenského centra (KPC) a jeho vztahu k podpoře vzdělávání studentů psychologie. Současně bude v příspěvku poukázáno na zájmový profil některých studentů psychologie,

Tento projekt je spolufinancován z prostředků Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Registrační číslo projektu: CZ.04.1.03/3.2.15.1/0149.

kteří ACPS oslovilo a kteří s Centrem přímo spolupracovali, nebo jeho činností byli podpořeni. Vzhledem k tomu, že se jedná o navazující článek, nebude zde již uváděn podrobný popis realizace projektu a struktury ACPS – opětovně bude poukázáno pouze na hlavní cíle projektu.

2. Stanovené cíle

Hlavním cílem projektu (a tedy Akademického centra poradenství a supervize) je podpořit vzdělávání studentů dvou oborů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity: Psychologie a Sociální pedagogika a poradenství. V souladu s tímto cílem se snažíme umožnit další vzdělávání pregraduálních studentů a zvýšit tak jejich úspěšnost při hledání zaměstnání. K dalším cílům náleží: Vytvoření podmínek pro kvalitní profesionální práci; Podpora přístupu k řešení problémů v jejich komplexnosti a interdisciplinární spolupráci.

Cílovou skupinou projektu jsou studenti psychologie a sociální pedagogiky na Filozofické fakultě a Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a studenti Lékařské fakulty Masarykovy univerzity se zájmem o psychoterapii a poradenství.

Na jaře roku 2006 byly na základě dosavadního průběhu realizace projektu stanoveny následující dílčí cíle, které dále rozvíjejí hlavní ideu projektu: Především podpora vzdělávání studentů nejen v již realizovaných aktivitách ale i rozšíření nabídky poskytovaných kurzů; Dále pak pokračování v budování sítě spolupracujících odborníků z praxe a akademických pracovníků stejně jako sítě spolupracujících organizací; S tím souvisí nejen budování podmínek pro lepší vzdělávání, ale i pro mezioborový přístup k řešení problémů a k péči o klienty (zejména ve vztahu ke Klinicko – poradenskému centru ACPS).

V následujícím textu bude prostřednictvím prezentace průběžných výsledků ilustrována realizace stanovených cílů. Dále budou představeny výsledky pilotního šetření mezi studenty psychologie, kteří projeví zájem o aktivity ACPS.

3. Průběžné výsledky realizace projektu

Realizace projektu byla zahájena v listopadu 2005. ACPS funguje v plném rozsahu od února 2006. Ke konci ledna 2007 bylo dosaženo následujících výsledků:

Díky podpoře projektu bylo inovováno 9 stávajících kurzů studijního programu oborů Psychologie a Sociální pedagogika a poradenství. Dále vzniklo 11 zcela nových kurzů, které probíhají nad rámec studijního programu. Přehled kurzů prezentuje Tabulka 1. V rámci aktivit centra bylo podpořeno celkem 590 studentů a 54 lektorů. V rámci aktivit KPC se 26 studentů zapojilo do přímého kontaktu s klientem (viz Tabulka 2).

Služby veřejnosti poskytuje Klinicko – poradenské centrum ACPS prostřednictvím:

Seberozvojových skupin
Relaxačního kurzu
Poradenských a psychoterapeutických sezení.

Díky těmto aktivitám byly poskytnuty psychologické služby celkem 163 klientům, přičemž 48 z nich jsou klienti pravidelní (viz Tabulka 3). Na převáženě většinu výše uvedených aktivit KPC ACPS ve směru k veřejnosti se aktivně podílejí zájemci z řad studentů (Cílové skupiny projektu – viz výše).

Tab. 1: Přehled kurzů organizovaných Akademickým centrem poradenství a supervize do ledna 2007

Inovované kurzy ve studijním programu	Semináře nad rámec studijního programu
KPC	KPC
Praktikum psychoterapie	<i>Víkendový zážitkový kurz sanoterapie</i>
Psychoterapie dětí	<i>Supervizní seminář</i>
Metody duševní hygieny	<i>Individuální supervize</i>
SPC	<i>Účast na individuální supervizi</i>
Praxe v poradenských zařízeních	<i>Úvod do relaxačních skupin</i>
Praxe v zařízeních sociální práce	<i>Vedení seberozvojových skupin</i>
Praxe v neziskových organizacích	<i>Kazuistický seminář</i>
Praxe v pedagogických a speciálně pedagogických zařízeních	<i>Seminář zaměřený na analýzu sezení s klientem</i>
Individuální praxe	<i>Videotrénink interakcí</i>
Instruktorský kurz	<i>Terapeutická skupina mládeže s kombinovanými vadami</i>
	<i>Seminář Rodinná terapie při školní fobii</i>

Tab. 2: Podpoření studenti, lektori a realizované kurzy

	KPC	SPC	Celkem
Celkový počet podpořených studentů	419	171	590
Počet podpořených lektorů	22	32	54
Počet zapojených studentů do práce s klienty v KPC	26	x	26
Počet inovovaných kurzů v rámci studijního programu	3	6	9
Počet seminářů nad rámec studijního programu	11	x	11
Počet kurzů pro veřejnost	2	x	2

Tab. 3: Počet klientů (veřejnost) ACPS ke dni 31. 1. 2007

	Senioři	Dospělí	Práce s rodinou	Adolescenti	Děti	Pro veřejnost	Celkem
Počet klientů	3	46	10	14	21	69	163
Pravidelní klienti*	1	29	3	9	6	x	48
Noví klienti v lednu 2007	0	4	3	1	4	0	12

Pozn.: *pravidelní klienti – 3 a více návštěv v ACPS

4. Zájmové zaměření a praktické zkušenosti studentů psychologie

Studenti psychologie na Masarykově univerzitě patří k jedné ze dvou hlavních cílových skupin projektu. Získání a rozvoj praktických dovedností těchto studentů je hlavním úkolem Klinicko – poradenského centra. Při zahájení projektu bylo jedním z cílů zjistit zájmové zaměření studentů psychologie i jejich dosavadní zkušenosti a doplňující vzdělání v oboru, které by bylo nad rámec studijního programu. V následujícím textu budou prezentovány dílčí výsledky tohoto zjištění. Vzhledem k tomu, že se tyto informace byly zjišťovány za jiným účelem než je sdělení reprezentativních výsledků o studentech psychologie na MU, má předkládaná studie četná metodologická omezení, týkající se především reprezentativnosti vzorku. Lze ji tedy považovat spíše za sondu mezi studenty zúčastněné na aktivitách ACPS, případně za malou pilotáž k výzkumu, který by se mohl touto oblastí intenzivněji zabývat.

4.1. Výzkumný soubor

Výzkumný vzorek je tvořen 69 studenty Masarykovy univerzity. Studenti byli osloveni na informačních schůzkách, které byly inzerovány studentům psychologie na Filozofické fakultě a Fakultě sociálních studií. Na těchto schůzkách byly studentům předloženy cíleně vytvořené dotazníky. Tyto dotazníky pak byly předloženy i studentům při zápisu do některých kurzů.

Tabulka 4 popisuje charakteristiku souboru z hlediska pohlaví, délky studia a fakulty, kterou studenti navštěvují. Většinu souboru tvoří ženy (63 žen, 6 mužů). Převážná část studentů je z Filozofické fakulty MU (63 studentů), pouze malá část z Fakulty sociálních studií MU (celkem 6). Většina studentů byla v době vyplnění dotazníků ve čtvrtém roce studia (celkem 37), další studenti jsou převážně ze třetího a pátého roku studia. Celkově převažují studenti vyšších ročníků, což je cílová skupina projektu – zejména pak Klinicko – poradenského centra ACPS.

Tab. 4: Charakteristika výzkumného souboru

Pohlaví		Délka studia (roky)		Fakulta	
Muži	6	I.	0	FF	63
		II.	2		
		III.	14		
Ženy	63	IV.	37	FSS	6
		V.	15		
		VI.	0		
		VII.	1		
Celkem	69	X	69	X	69

4.2. Metoda

Pro sběr dat byl vytvořen dotazník zaměřený na zjišťování dosavadních zájmového zaměření studentů z hlediska aplikovaných psychologických disciplín a z hlediska preferovaných skupin potenciálních klientů. Studenti volili jednu nebo více z nabízených odpovědí. Dále se mohli volně vyjádřit ke svému zaměření v oboru psychologie.

V další části byly respondenti tázáni na dosavadní zkušenosti a absolvované nebo zahájené kurzy, které nejsou zahrnuty ve studijním programu studia psychologie. Studenti u jednotlivých položek vyjadřovali souhlas nebo nesouhlas. U dvou položek měly prostor k volnému vyjádření a konkretizaci.

4.3. Výsledky

Studenti byli tázáni, na kterou oblast psychologie se zaměřují. K výběru byly nabídnuty tři aplikované psychologické disciplíny*: Klinická psychologie, Poradenská psychologie, Psychologie práce a organizace. V dotazníku respondenti volili jednu až tři odpovědi. Celkově se 48 studentů vyjádřilo, že uvažuje o klinické psychologii, 44 studentů o poradenské psychologii a 23 studentů o psychologii práce a organizace. Pouze 22 studentů zvolilo právě jednu disciplínu, přičemž poměr klinické psychologie (10 studentů) a poradenské psychologie (9 studentů) byl poměrně vyrovnaný a převažoval nad studenty, kteří preferovali psychologii práce a organizace (celkem 3). Celkem 36 studentů vyjádřilo preferenci ke dvěma oborům současně. Zde rovněž převažovala klinická a poradenská psychologie (obě současně preferovalo 23 studentů) nad psychologií práce a organizace, (v kombinaci s klinickou psychologií ji preferovalo 8 studentů, v kombinaci s poradenskou psychologií ji preferovalo 5 studentů.). Sedm z dotázaných studentů vyslovilo svou preferenci pro všechny tři obory. Pouze čtyři studenti nevyjádřili žádnou preferenci. Z nich jeden prostřednictvím volby „nevím“. Můžeme konstatovat, že u většiny z dotázaných studentů, převažuje zájem o klinickou a poradenskou psychologii, přičemž více než polovina dotázaných studentů (43), kteří vyjádřili preferenci, se nevyjádřila jednoznačně pro jeden obor. Nejvíce (celkem třetina, 23) studentů se zaměřuje současně na kombinaci klinické a poradenské psychologie. Výsledky jsou přehledně zachyceny v Tabulce 5. Výsledek nelze zobecnit na studenty psychologie. Vzhledem k zaměření KPC ACPS jej lze do jisté míry předpokládat, neboť je v souladu s aktivitami, které KPC studentům poskytuje (tj. rozvíjení kompetencí především v oblasti klinické a poradenské psychologie).

* Jednu z těchto disciplín si studenti na FF MU volí jako předmět pro státní závěrečnou zkoušku.

Tab. 5: Preference psychologických disciplín

Preference jednotlivých disciplín		Preference kombinace disciplín		
KP	48	KP	10	22
		PP	9	
PP	44	PPO	3	36
		KP+PP	23	
PPO	23	KP+PPO	8	36
		PP+PPO	5	
ChO+NV	4	KP+PP+PPO	7	36
		ChO+NV	4	
Celkem			69	

Poznámka k Tabulce 5: KP-klinická psychologie
 PP-Poradenská psychologie
 PPO-Psychologie práce a organizace
 ChO-chybějící odpověď, NV-nevím

V následující části dotazníku byli studenti tázáni, zda by se raději zaměřili na práci s dětmi, dospělými či práci s rodinami a páry (viz Tabulka 6). Velká část studentů (celkem 28) vyslovila zájem o všechny věkové kategorie a typy klientů. Pouze 12 studentů se vyslovilo výhradně pro jednu kategorii, přičemž výrazně převažoval zájem o práci s dospělými (9 studentů), nad prací s dětmi (2 studenty) nebo rodinami a páry (1 student). Celkem 21 studentů vyjádřilo preferenci v kombinaci dvou kategorií. Z toho lze vyvodit, že všechny věkové kategorie preferuje 8 studentů, dalších 8 studentů preferuje práci s dospělými a práci s rodinou a páry. Celkem 5 studentů by dalo přednost práci s dětmi a dospívajícími stejně jako párovou a rodinou terapii. Celkem 8 studentů svoji preferenci nevyjádřilo. Oslovení studenti jsou mnohem méně vyhranění z hlediska výběru případných klientů než z hlediska volby psychologické disciplíny.

Tab. 6: Preference případných klientů

Preference klientů		Preference klientů (kombinace)		
Děti a dospívající	43	Děti a dospívající	2	12
		Dospělí	9	
Dospělí	53	Rodiny a páry	1	21
		Děti, dospívající, dospělí	8	
Rodiny a páry	42	Dospělí, rodiny a páry	8	21
		Děti, rodiny a páry	5	
ChO+NV	8	Vše	28	21
		ChO+NV	8	
Celkem			69	

Poznámka k Tabulce 6: ChO – chybějící odpověď
 V – nevím

V další části byli studenti tázáni na jejich další vzdělávání v oblasti psychologie a na jejich zkušenosti s praktickou aplikací poznatků ze studia v praxi, které

je nad rámec standardního studijního programu (viz Tabulka 7). Analýza získaných odpovědí ukazuje, že velká část studentů je bez těchto zkušeností. Malá část studentů však absolvovala některé nadstandardní kurzy (28 studentů) nebo je dokonce v terapeutickém výcviku (5 studentů). Z absolvovaných kurzů převažuje kurz v internetovém poradenství. Objevily se kurzy v krizové intervenci, někteří studenti absolvovali různé sebezkušenostní kurzy, workshopy a semináře. Dva studenti jsou zapsáni v kurzu Rorschachovy metody. Každý z 5 studentů, který je v terapeutickém výcviku, navštěvuje výcvik s jiným zaměřením. Někteří studenti mají zkušenosti s prací s klientem (11 studentů), nebo s vedením sebezkušenostních skupin (3 studenti) či relaxačních skupin (5 studentů). Výsledky jsou přehledně popsány v Tabulce 7.

Tab. 7: Absolvované aktivity nad rámec studijního programu

Absolvovaná aktivita	Ano	Ne
Výcvik	5	63
Nějaká forma kurzu	28	40
Práce s klientem	11	57
Vedení sebezkušenostních skupin	3	65
<i>Vedení relaxací</i>	5	63

Poznámka k Tabulce 7: Ano-má zkušenost s touto aktivitou
Ne-nemá zkušenost s touto aktivitou

5. Závěr

Ve srovnání s výsledky prezentovanými v minulém čísle sborníku, které byly uzavřeny k 31. březnu 2006 se počet podpořených studentů (celkem 590) téměř ztrojnásobil. Počet klientů z řad veřejnosti, kterým byly poskytnuty služby KPC ACPS vzrostl téměř čtyřikrát (celkem 163). Tyto výsledky dokládají poměrně velký zájem studentů o aktivity Akademického centra poradenství a supervize (ACPS) zaměřené na možnosti aplikace teoretických poznatků v praxi. Rozšíření počtu klientů může svědčit nejen pro vysoké potřeby veřejnosti v této oblasti, ale i pro posílení spolupráce s partnerskými organizacemi, které zprostředkovávají klientům kontakt. I to je jedna z cest, jak se naplňuje myšlenka mezioborové spolupráce a komplexního přístupu k řešení problémů. V rámci vzdělávacího a školicího pracoviště, kterým je Akademické centrum poradenství a supervize, jsou k tomuto přístupu vedeni již pregraduální studenti. Současně se činnostmi ACPS rozšiřují jejich možnosti zkvalitnění odborných kompetencí. Výše uvedená zjištění poukazují na skutečnost, že řada pregraduálních studentů má zájem o další zkvalitňování odborné přípravy již v pregraduálním terciárním vzdělávání. Otevírají se tak velmi žádoucí a podnětné možnosti nejen pro rozvoj terciárního vzdělávání, ale následně pak i pro rozvoj aplikovaných oborů v praxi. Pevně posazenými základovými kamínky do staveb oborů Psychologie a Sociální peda-

gogiky a poradenství tak přispívá i Akademické centrum poradenství a supervize, které vzniklo díky finanční podpoře z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

ACADEMIC CENTRE OF COUNSELLING AND SUPERVISION: THROUGH REPORT

The report continues to the article represented in the latest *STUDIA MINORA FACULTATIS PHILOSOPHICAE UNIVERSITATIS BRUNENSIS P10* (2006). It shows through results of Project intent on Enhancement of education and professional training of students of psychology and social pedagogy in 15 month project realization. Currently this article submits report from pilot project among psychology students who are interested in activity of the Academic Centre of Counselling and Supervision. Pilot project is concerned on area of interest and above standard education of students in this domain. The project supported 590 psychology and social pedagogy students and it has signed on cooperation with 54 external lecturers on the date of the 31st January 2007. The Clinical and Counselling Centre offered psychological services to 163 clients. Academic Centre of Counselling and Supervision is succeeded in supporting among branch cooperation during the education and also in care of clients by supervised students.

Key words: psychology, social pedagogy, student, practice, through report